

OPĆINA SLAVONSKI ŠAMAC

PLAN DJELOVANJA U PODRUČJU
PRIRODNIH NEPOGODA
2021.

1. Sadržaj

1. UVOD.....	2
2. UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNE NEPOGODE	4
3. POPIS MJERA U SLUČAJU NASTAJANJA PRIRODNE NEPOGODE	10
4. CJELOVITI PREGLED NOSITELJA MJERA U ODGOVORU NA PRIRODNE NEPOGODE	11
5. PROCJENE OSIGURANJA OPREME I DRUGIH SREDSTAVA ZA ZAŠTITU I SPRJEČAVANJE STRADANJA IMOVINE, GOSPODARSKIH FUNKCIJA I STRADANJA STANOVNIŠTVA.....	13
6. DRUGE MJERE KOJE UKLJUČUJU SURADNJU S NADLEŽNIM TIJELIMA, ZNANSTVENIM USTANOVAMA I STRUČNJACIMA ZA PODRUČJE PRIRODNIH NEPOGODA	14

1. UVOD

Prirodnom nepogodom smatraju se iznenadne okolnosti uzrokovane nepovoljnim vremenskim prilikama, seizmičkim uzrocima i drugim prirodnim uzrocima koje prekidaju normalno odvijanje života, uzrokuju žrtve, štetu na imovini ili njezin gubitak te štetu na javnoj infrastrukturi ili u okolišu.

Prirodnom nepogodom smatraju se:

1. potres
2. olujni i orkanski vjetar
3. požar
4. poplava
5. suša
6. tuča, kiša koja se smrzava u dodiru s podlogom
7. mraz
8. izvanredno velika visina snijega
9. snježni nanos i lavina
10. nagomilavanje leda na vodotocima
11. klizanje, tečenje, odronjavanje i prevrtanje zemljišta
12. druge pojave takva opsega koje, ovisno o mjesnim prilikama, uzrokuju bitne poremećaje u životu ljudi na određenom području.

TABLICA 1: ODABIR PRIRODNIH NEPOGODA ZA OPĆINU SLAVONSKI ŠAMAC

<i>r.b.</i>	<i>Prirodna nepogoda</i>
1.	potres
2.	olujni orkanski vjetar
3.	požar
4.	poplava
5.	suša
6.	tuča, kiša koja se smrzava u dodiru s podlogom
7.	mraz
8.	izvanredno velika visina snijega
9.	klizanje, tečenje, odronjavanje i prevrtanje zemljišta

Planom djelovanja u području prirodnih nepogoda uređuju se kriteriji i ovlasti za proglašenje prirodne nepogode, procjena štete od prirodne nepogode, dodjela pomoći za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda nastalih na području JLP(R)S, Registar šteta

od prirodnih nepogoda te druga pitanja u vezi s dodjelom pomoći za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda.

Predstavničko tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave do 30. studenog tekuće godine donosi plan djelovanja za sljedeću kalendarsku godinu radi određenja mjera i postupanja djelomične sanacije šteta od prirodnih nepogoda.

Izvršno tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave podnosi predstavničkom tijelu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, do 31. ožujka tekuće godine, izvješće o izvršenju plana djelovanja za proteklu kalendarsku godinu.

Predstavničko tijelo usvojilo je Plan djelovanja u području prirodnih nepogoda za 2020. godinu. Kako su navedenim planom obrađeni svi potrebni elementi sukladno čl. 17 Zakona o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda u daljnjem tekstu:

- u pregledu prirodnih nepogoda provest će se usklađenje sa dokumentima koji imaju iznimnu važnost u odgovoru na prirodne nepogode (Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070.).
- u pregledu mjera u slučaju nastajanja prirodne nepogode prikazat će se promjene u prijavnom postupku štete zbog pandemije COVID-19.
- u odnosu na nositelje mjera koji u postupaju u slučaju nastupa prirodne nepogode biti će pružen cjeloviti prikaz nositelja.
- provest će se nadopuna procjene osiguranja opreme i drugih sredstava za zaštitu i sprječavanje stradanja imovine, gospodarskih funkcija i stradanja stanovništva sukladno Procjeni rizika.
- pružit će se prikaz platformi kroz koji će se razvijati mjere koje uključuju suradnju s nadležnim tijelima, znanstvenim ustanovama i stručnjacima za područje prirodnih nepogoda.

Ostali dio Plana djelovanja u području prirodnih nepogoda preuzima se iz Plana donesenog za 2020. godinu.

Zakonske odredbe:

1. *Zakon o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda, NN 16/19*
2. *Pravilnik o registru šteta od prirodnih nepogoda, NN 65/19*

2. UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNE NEPOGODE

Klimatske promjene predstavljaju jednu od najvećih prijetnji današnjem društvu. Njihov utjecaj na učestalost pojave, jačine i posljedica većine prirodnih nepogoda je neosporiv. Zbog navedenih razloga je Republika Hrvatska, 7. travnja 2020. godine usvojila Strategiju prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu.

Navedeni dokument preporuča integriranje najbitnijih segmenata u planske dokumente na lokalnoj razini. Cilj je sa ostalim inicijativama postići jačanje otpornosti cijelog hrvatskog društva na klimatske promjene.

U skladu sa preporukama uvrštene su u Plan djelovanja u području za prirodne nepogode za 2021. predviđanja o klimatskim promjenama koja se temelje na Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu (u daljnjem tekstu: Strategija) , ali i drugim značajnim izvorima.¹

¹ Saznanja predočena u Izvješću Europske agencije za okoliš o klimatskim promjenama, Izvještaj o procijenjenim utjecajima i ranjivosti na klimatske promjene po pojedinim sektorima, Zagreb 2017. i Procjena rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku također su obrađena.

Tablica 2.: PROJEKCIJA KLIMATSKIH PROMJENA ZA REPUBLIKU HRVATSKU PREMA SCENARIJU U KOJEM DOLAZI DO SMANJENJA KONCENTRACIJE STAKLENIČKIH PLANOVA UZ PODUZIMANJE MJERA ZA UBLAŽENJE I PRILAGODBU

Klimatski parametar	Projekcije buduće klime prema scenariju u kojem je predviđeno poduzimanja mjera za ublaženje i prilagodbu u odnosu na razdoblje 1971. – 2000. godine dobivene klimatskim modeliranjem	
	2011. – 2040.	2041. – 2070.
OBORINE	Srednja godišnja količina: malo smanjenje (osim manji porast u SZ Hrvatskoj)	Srednja godišnja količina: daljnji trend smanjenja (do 5 %) u gotovo cijeloj Hrvatske osim u SZ dijelovima
	Sezone: različit predznak; zima i proljeće u većem dijelu Hrvatske manji porast + 5 – 10 %, a ljeto i jesen smanjenje (najviše – 5 – 10 % u J Lici i S Dalmaciji)	Sezone: smanjenje u svim sezonama (do 10 % gorje i S Dalmacija) osim zimi (povećanje 5 – 10 % S Hrvatska)
	Smanjenje broja kišnih razdoblja (osim u središnjoj Hrvatskoj gdje bi se malo povećao). Broj sušnih razdoblja bi se povećao	Broj sušnih razdoblja bi se povećao
SNJEŽNI POKROV	Smanjenje (najveće u Gorskom kotaru, do 50 %)	Daljnje smanjenje (naročito planinski krajevi)
POVRŠINSKO OTJECANJE	Nema većih promjena u većini krajeva; no u gorskim predjelima i zaleđu Dalmacije smanjenje do 10 %	Smanjenje otjecanja u cijeloj Hrvatskoj (osobito u proljeće)
TEMPERATURA ZRAKA	Srednja: porast 1 – 1,4 °C (sve sezone, cijela Hrvatska)	Srednja: porast 1,5 – 2,2 °C (sve sezone, cijela Hrvatska – naročito kontinent)
	Maksimalna: porast u svim sezonama 1 – 1,5 °C	Maksimalna: porast do 2,2 °C u ljeto (do 2,3 °C

			na otocima)
		Minimalna: najveći porast zimi, 1,2 – 1,4 °C	Minimalna: najveći porast na kontinentu zimi 2,1 – 2,4 °C; a 1,8 – 2 °C primorski krajevi
EKSTREMNI VREMENSKI UVJETI	Vrućina (broj dana s Tmax > +30 °C)	6 do 8 dana više od referentnog razdoblja (referentno razdoblje: 15 – 25 dana godišnje)	Do 12 dana više od referentnog razdoblja
	Hladnoća (broj dana s Tmin < -10 °C)	Smanjenje broja dana s Tmin < -10 °C i porast Tmin vrijednosti (1,2 – 1,4 °C)	Daljnje smanjenje broja dana s Tmin < -10 °C
	Tople noći (broj dana s Tmin ≥ +20 °C)	U porastu	U porastu
VJETAR	Sr. brzina na 10 m	Zima i proljeće bez promjene, no ljeti i osobito u jesen na Jadranu porast do 20 – 25 %	Zima i proljeće uglavnom bez promjene, no trend jačanja ljeti i u jesen na Jadranu.

	Max. brzina na 10 m	Na godišnjoj razini: bez promjene (najveće vrijednosti na otocima J Dalmacije) Po sezonama: smanjenje zimi na J Jadranu i zaleđu	Po sezonama: smanjenje u svim sezonama osim ljeti. Najveće smanjenje zimi na J Jadranu
EVAPOTRANSPIRACIJA		Povećanje u proljeće i ljeti 5 – 10 % (vanjski otoci i Z Istra > 10 %)	Povećanje do 10 % za veći dio Hrvatske, pa do 15 % na obali i zaleđu te do 20 % na vanjskim otocima.
VLAŽNOST ZRAKA		Porast cijele godine (najviše ljeti na Jadranu)	Porast cijele godine (najviše ljeti na Jadranu)
VLAŽNOST TLA		Smanjenje u sjevernoj Hrvatskoj	Smanjenje u cijeloj Hrvatskoj (najviše ljeto i u jesen).
SUNČEVO ZRAČENJE (TOK ULAZNE SUNČANE ENERGIJE)		Ljeti i u jesen porast u cijeloj Hrvatskoj, u proljeće porast u sjevernoj Hrvatskoj, a smanjenje u zapadnoj Hrvatskoj; zimi smanjenje u cijeloj Hrvatskoj.	Povećanje u svim sezonama osim zimi (najveći porast u gorskoj i središnjoj Hrvatskoj)
SREDNJA RAZINA MORA		2046. – 2065. 19 – 33 cm (IPCC AR5)	2081. – 2100. 32 – 65 cm (procjena prosječnih srednjih vrijednosti za Jadran iz raznih izvora)

Izvor: Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – POTRES - :

Prilagodba klimatskim promjenama bavi se postojećim, ali i očekivanim utjecajima klime. S obzirom na specifičnost prirodne nepogode klimatske promjene nemaju utjecaj na pojavnost prirodne nepogode.

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – OLUJNI ORKANSKI VJETAR -

U odnosu na oluje studije se uglavnom slažu o porastu najjačih oluja i onih koji proizvode najveću štetu u svim dijelovima Europe.²

Olujni i orkanski vjetrovi pripadaju u ekstremne vremensku pojavu koje proizvode višestruke štete, posebice u poljoprivredi od polijeganje usjeva, uništavanja voćki, vinograda i povrtnjaka. Očekuje se utjecaj na bioraznolikost u smislu oštećivanja, degradacije i izumiranja.

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU - POŽARI

Prema Strategiji klimatske promjene će na ovu prirodnu nepogodu utjecati u dugoročnom razdoblju. Prema projekcijama rizik od šumskih požara u požara biti će veći za područje cijele Republike Hrvatske, što će proizvesti veće štete na šumskim ekosustavima, smanjenja vrijednosti drvnih sortimenata, smanjenje populacije šumskih vrsta i gubitka općekorisnih funkcija šuma. Požari otvorenog tipa imati će utjecaj i na prostorno planiranje i uređenje.

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – POPLAVE

U sljedećim razdobljima očekuje se ranjivost u segmentu poljoprivrede (poplave mogu smanjiti ili posve uništiti prinose), energetike (mogu dovesti do oštećenja energetske postrojenja i infrastrukture) i izgrađenog okoliša (poplave u naseljima kao posljedice veće učestalosti i intenziteta ekstremnih vremenskih prilika koje obilježavaju velike količine oborine u kratkom razdoblju).

² Izvješće Europske agencije za okoliš o klimatskim promjenama

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – TUČU - :

Poljoprivreda je posebno osjetljiva na klimatske promjene jer je općenito jako ovisna o vremenskim prilikama. Sva izravna klimatska obilježja – temperatura, oborine i vremenski uvjeti – utječu na proizvodnju. Zbog ukupne vrijednosti, utjecaja na sigurnost hrane i radnih mjesta koja otvara poljoprivreda je važna grana hrvatskoga gospodarstva na koju su već u proteklih nekoliko godina snažno utjecale klimatske promjene. Posljedice ekstremnih vremenskih pojava kao što su poplave i tuče te nedostatak vode bili su prosječni gubici od 176 milijuna eura na godinu od 2000. do 2007., a razmjeri štete u budućnosti bi se mogli povećati. Ranija cvatnja i sazrijevanje pojedinih sorata grožđa i voća zbog toplije zime i proljeća donekle pozitivno utječu na poljoprivrednu proizvodnju, što omogućuje veće prinose. Međutim, vinogradarske regije mogle bi proširiti svoje sortimente, zbog čega bi se izgubila regionalna obilježja vina i smanjila njihova konkurentnost.³

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – MRAZ - :

Klimatske promjene postale su veliki problem današnjice te se njihov utjecaj uočava u poljoprivrednoj proizvodnji, a isto tako i u voćarstvu. Javljaju se mnogi problemi vezani za mirovanje voćnih vrsta, prijevremenu cvatnju, pojavu raznih nepogoda (mraza, suše, poplava) i brojnih drugih stresnih čimbenika koji štetno djeluju na voćne vrste. U Republici Hrvatskoj prevladava umjerena klima te se posljednjih godina povećava srednja godišnja temperatura, zime postaju sve blaže, a u vegetaciji se javljaju mrazovi i ekstremne suše. Zadatak voćara je ublažiti negativno djelovanje klimatskih promjena na proizvodnju voća te prilagoditi tehnologiju uzgoja i sortiment voćne vrste s obzirom na klimu određenog područja.

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – VELIKU VISINU SNIJEGA - :

Jače smanjenje snježnog pokrova u budućoj klimi očekuje se u onim predjelima koji imaju najveće snježne pokrove (Gorski kotar i ostali planinski krajevi).⁴

UTJECAJ KLIMATSKIH PROMJENA NA PRIRODNU NEPOGODU – KLIZANJE, TEČENJE, ODRONJAVANJE I PREVRTANJE ZEMLJIŠTA -:

Prema Strategiji povećanje klizišta utjecat će na prostorno uređenje, povećati opseg zdravstvenog i socioekonomskog opterećenja zajednice zbog kontaminacije hrane i onečišćenja okoliša nakon prirodne nepogode.

³ Izvještaj o procijenjenim utjecajima i ranjivosti na klimatske promjene po pojedinim sektorima, Zagreb 2017.

⁴ Izvor: Strategija prilagodbe klimatskim promjenama za Republiku Hrvatsku

3. POPIS MJERA U SLUČAJU NASTAJANJA PRIRODNE NEPOGODE

IZVANREDNI POSTUPAK PRIJAVE ŠTETE OD STRANE OŠTEĆENIKA ZBOG PANDEMIJE KORONA VIRUSOM

1. 25. ožujka 2020. godine Državno povjerenstvo za procjenu šteta od prirodnih nepogoda donijelo je Zaključak da se zbog izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom korona virusom odgađaju rokovi za dostavu podataka o štetama nastalim uslijed prirodnih nepogoda propisanih Zakonom o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda (NN br. 16/2019.). Odgoda zakonom propisanih rokova za dostavu podataka o nastalim štetama vrijedi sve do okončanja izvanredne situacije uzrokovane korona virusom i odnosi se na područje cijele Republike Hrvatske.
2. Zbog izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom korona virusom, Županijsko povjerenstvo Brodsko-posavske županije sugeriralo je da oštećenici sve zabilježe fotografijama i video snimkama, a što će povjerenstvima za procjenu šteta od prirodnih nepogoda na području općine/grada pomoći u utvrđenju nastanka prirodne nepogode kao i provjeri visine štete.
3. Zbog smanjenja kontakta, a u skladu sa tehničkim mogućnostima, prijaviteljima štete omogućit će se podnošenje prijave elektroničkim poštom. U navedenu svrhu objavit će se službeni obrazac i primjerak popunjenog obrasca na službenim web stranicama ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#)), kao i elektronička adresa na koju mogu podnijeti prijavu.

Za osobe koje ne mogu podnijeti prijavu elektroničkim putem i dalje će postojati mogućnost prijave štete pisanim putem.

4. Šteta se procjenjuje na području na kojem se dogodila. Šteta se utvrđuje za sljedeće skupine dobara:
 - a) Građevine ([prilog 2](#) , [prilog 2/1](#) , [prilog 3](#), [prilog 4](#))
 - b) Opremu ([prilog 2](#) , [prilog 2/1](#) [Prilog 5](#))
 - c) Zemljišta ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))
 - d) Višegodišnje nasade ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))
 - e) Šume ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))
 - f) Stoku ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))

- g) Ribe ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))
- h) Poljoprivredna proizvodnja – proizvod ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#))
- i) Ostala sredstva i dobra ([prilog 2](#) i [prilog 2/1](#)).

1. Prijava prve procjene štete u Registar šteta sadržava:

- datum donošenja Odluke o proglašenju prirodne nepogode i njezin broj
- podatke o vrsti prirodne nepogode
- podatke o trajanju prirodne nepogode
- podatke o području zahvaćenom prirodnom nepogodom
- podatke o vrsti, opisu te vrijednosti oštećene imovine
- podatke o ukupnom iznosu prijavljene štete
- podatke i informacije o potrebi žurnog djelovanja i dodjeli pomoći za sanaciju i djelomično uklanjanje posljedica prirodne nepogode te ostale podatke o prijavi štete sukladno Zakonu o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda.

U preostalom dijelu procesa obrade šteta nema promjena.

4. CJELOVITI PREGLED NOSITELJA MJERA U ODGOVORU NA PRIRODNE NEPOGODE

Nositelji mjere u odgovoru na prirodne nepogode razvrstavaju se u dvije skupine:

- Nositelji mjera koji sukladno Zakonu o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda ovlašteni su za proglašenje prirodne nepogode, koji procjenjuju štete od prirodne nepogode, dodjeljuju pomoć za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda nastalih na području Republike Hrvatske, unose i vode podatke u Registru šteta od prirodnih nepogoda (u daljnjem tekstu: Registar šteta) te postupaju u drugim pitanjima u vezi s dodjelom pomoći za ublažavanje i djelomično uklanjanje posljedica prirodnih nepogoda.

Nadležna tijela za provedbu Zakona o ublažavanju i uklanjanju posljedica prirodnih nepogoda su:

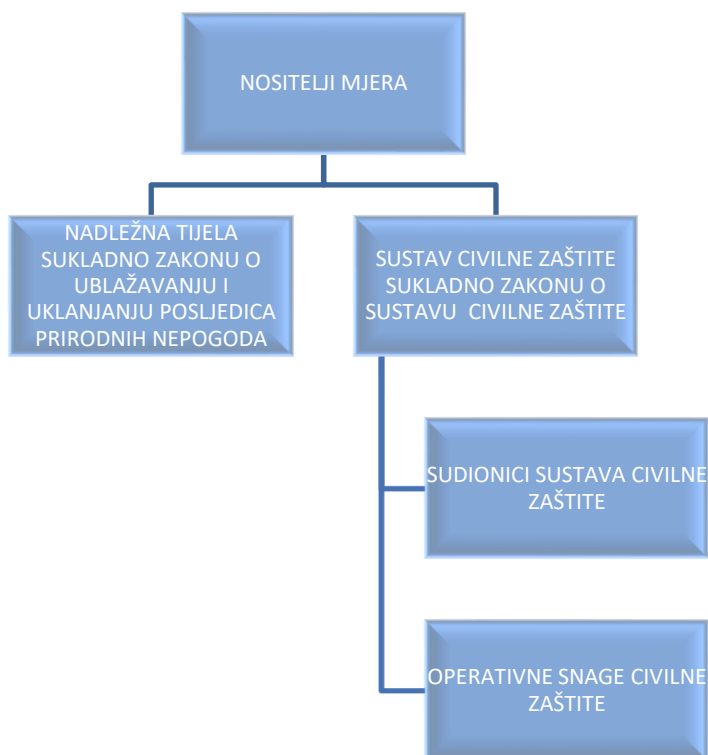
- Vlada Republike Hrvatske
- Povjerenstva za procjenu štete od prirodnih nepogoda: Državno povjerenstvo, županijska povjerenstva, gradska i općinska povjerenstva.
- Nadležna ministarstva: Ministarstvo financija, Ministarstvo poljoprivrede, Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta, Ministarstvo graditeljstva i

prostornoga uređenja, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike i Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture

- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.
- Nositelji mjera koji su obvezni djelovati sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite. Civilna zaštita je sustav organiziranja sudionika za ostvarivanje zaštite i spašavanja ljudi, životinja, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša u velikim nesrećama i katastrofama i otklanjanja posljedica terorizma i ratnih razaranja.

Nositelje mjera koji su odgovorni za provedbu Zakona o sustavu civilne zaštite razvrstavamo u dvije podskupine:

- Sudionici sustava civilne zaštite (Vlada Republike Hrvatske, Ministarstvo unutarnjih poslova, tijela državne uprave i druga državna tijela, Oružane snage Republike Hrvatske i policija i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave).
- Operativne snage sustava civilne zaštite čine:
 - stožeri civilne zaštite
 - operativne snage vatrogastva
 - operativne snage Hrvatskog Crvenog križa
 - operativne snage Hrvatske gorske službe spašavanja
 - udruge
 - postrojbe i povjerenici civilne zaštite
 - koordinatori na lokaciji
 - pravne osobe u sustavu civilne zaštite.

Grafički prikaz 1: Sustav nositelja mjera

5. PROCJENE OSIGURANJA OPREME I DRUGIH SREDSTAVA ZA ZAŠTITU I SPRJEČAVANJE STRADANJA IMOVINE, GOSPODARSKIH FUNKCIJA I STRADANJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa obvezama iz čl. 17. Zakona o sustavu civilne zaštite, Općina Slavonski Šamac donijela je Procjenu rizika od velikih nesreća. Navedenim dokumenta, između ostalog utvrđena je spremnost sustava civilne zaštite Općine da odgovori na moguće prijetnje velikom nesrećom.

Zbirna ocjena spremnosti u području preventive i reagiranja iznosila je nisku spremnost (3). Osiguranje opreme i drugih sredstava za zaštitu i sprječavanje stradanja imovine, gospodarskih funkcija i stradanja stanovništva zasniva se na navedenoj Procjeni i provodi se u skladu sa mogućnostima izdvajanja iz proračuna.

6. DRUGE MJERE KOJE UKLJUČUJU SURADNJU S NADLEŽNIM TIJELIMA, ZNANSTVENIM USTANOVAMA I STRUČNJACIMA ZA PODRUČJE PRIRODNIH NEPOGODA

2020. godina donijela je promjene na raznim područjima ljudskog djelovanja, tako i u sustavu mjera u području prirodnih nepogoda.

Pandemija virusom COVID-19 u kombinaciji sa potresom i olujnim nevremenom na području glavnog grada Republike Hrvatske pokazala je svu kompleksnost i složenost kriza. Također, pokazalo se koliko je stručnost i kvaliteta u odgovoru na krize bitna, stoga je suradnja sa nadležnim tijelima, znanstvenim ustanovama i stručnjacima imperativ za sve jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Stoga, u daljnjem tekstu biti će pružan pregled sustava suradnje koji može poslužiti kao platforma za razvoj adekvatnog odgovora na prirodne nepogode na razini JLP(R)S.

SURADNJA SA NADLEŽNIM TIJELIMA NA RAZINI EUROPSKE UNIJE (EUROPSKI ODBOR REGIJA)

Općina Slavonski Šamac kao i ostale JLP(R)S ima mogućnost iznositi svoje stavove o potrebama lokalnih i regionalnih zajednica na razini Europske unije putem svojih predstavnika u Europskom odboru regija.⁵

U odnosu na prirodne nepogode Europski odbor pružio je dva izuzetno bitna mišljenja:

- mišljene na Akcijski plan za Okvir iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa⁶ 2015. -2030. i
- mišljenje na preispitivanje mehanizma Unije za civilnu zaštitu⁷

AKCIJSKI PLAN ZA OKVIR IZ SENDAIJA ZA SMANJENJE RIZIKA OD KATASTROFA 2015.- 2030.

Na Trećoj svjetskoj konferenciji UN-a u Sendaiju, Japan usvojen je Okvir za smanjenje rizika od katastrofa. Europska komisija je temeljem navedenog dokumenta i ostalih međunarodnih dokumenata razvila svoj radni dokument: Akcijski plan za Okvir iz Sendaija za smanjenje rizika od katastrofa 2015. – 2030.⁸ Svrha Akcijskog plana je implementacija i nadogradnja Sendai okvira, radi daljnjeg unapređenja i promicanja upravljanja rizikom od katastrofa i njegove integracije u politike EU.

Na Akcijski plan svoje stručno mišljenje pružio je i Europski odbor regija koji je između ostalog istaknuo na čemu se treba zasnivati budući pristup smanjenju rizika od katastrofa:

- lokalne i regionalne vlasti prve odgovaraju na krizne situacije osiguravanjem osnovnih usluga i nadzora te upravljanjem katastrofama kada do njih dođe; odgovorne su za prevenciju i za organizaciju hitnih mjera intervencije i operacija spašavanja, te najvažnije, raspolažu iscrpnim znanjem o lokalnom području i zajednici.

⁵ Na razini EU postoji niz institucija i organizacija koji imaju za cilj istaknuti potrebe lokalnih zajednica, a najznačajniji je Europski odbor regija. Odbor regija omogućuje regijama, gradovima i općinama da putem svojih predstavnika službeno iznesu svoje stavove u zakonodavnim postupcima EU-a i tako osiguraju poštovanje položaja i potreba regionalnih i lokalnih vlasti.

⁶ Službeni list Europske unije (2017/C 272/07)

⁷ Službeni list Europske unije (2018/C 361/07)

⁸ https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/sendai_swd_2016_205_0.pdf

- odgovornost za civilnu zaštitu često se prenosi na lokalnu i regionalnu razinu vlasti, a da ona pritom ne raspolaže dostatnim sredstvima za zadovoljavanje potreba. Lokalnim su vlastima potrebni odgovarajući resursi i ovlasti za donošenje odluka.
- potrebno je dodijeliti odgovarajuća financijskih sredstava za smanjenje rizika od katastrofa na lokalnoj i nacionalnoj razini.

PREISPITIVANJE MEHANIZMA UNIJE CIVILNE ZAŠTITE

Rekordni broj šumskih požara 2017. godine na području Europske unije koji je usmrtio 127 osoba i zbog kojeg je izgorjelo više od 2,1 milijun hektara zemlje, sa procijenjenom štetom od cca. 10 milijardi eura, tražio je jačanje suradnje država Europske unije i jačanje Mehanizma unije civilne zaštite.

Europski odbor regija je u svojem mišljenju između ostalog istaknuo:

- djelovanje lokalnih zajednica najbrži je i najučinkovitiji način ograničavanja štete koju prouzrokuju katastrofe
- lokalne i regionalne vlasti treba uključiti u pregled planiranih ulaganja u sve relevantne programe i u raspravu o mogućim promjenama
- jedan od načina za osiguranje učinkovitijeg odgovora na katastrofe, koji bi bio u skladu s načelom supsidijarnosti, bilo bi usmjeravanje na potporu i pomaganje jačanja sposobnosti lokalnih zajednica za odgovor na katastrofe.

Oba ova mišljenja koja su tražila da se prepozna značaj lokalnih zajednica u odgovoru na krize uvažena su i imala su bitan utjecaj na kreiranje odgovora tijela Europske unije⁹ u području prirodnih nepogoda.

Namjera Općine Donji Andrijevci je i dalje putem svojih predstavnika u Europskom odboru regija koristiti navedenu platformu kako bi jasno artikulirala potrebe lokalne zajednice u odnosu na odgovor na prirodne nepogode.

SURADNJA SA NADLEŽNIM TIJELIMA NA NACIONALNOJ RAZINI

Na razini Republike Hrvatske kao ključni dokument u prilagodbi klimatskim promjenama donesena je Strategija prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu.

⁹ <https://cor.europa.eu/en/our-work/Documents/Opinions/3783-Report-impact-CoR-opinions-LR.PDF>
<https://cor.europa.eu/en/our-work/Documents/Opinions/3976-Impact-report-2018-full-version.pdf>

Provedbom Strategije između ostalog smanjit će se ranjivost sustava na prirodne nepogode i smanjiti negativni financijski učinci.¹⁰

Strategijom je određeno 85 mjera prilagodbe kao i ključni dionici. U odnosu na JLP(R)S bitno je istaknuti:

- Strategija ima nacionalni karakter, ali veliki dio mjera uključuje JLP(R)S kao ključne sudionike cijelog procesa koji će biti baza u provedbi niza mjera i surađivati sa raznim tijelima više hijerarhijske razine.
- Strategija prilagodbe provodit će se putem akcijskih planova¹¹ čije mjere i aktivnosti moraju biti komplementarni sa ciljevima iz Europskog zelenog plana. Od ključnog značaja za uspješno provođenja mjera iz akcijskih planova je jačanje stručnih i provedbenih kapaciteta JLP(R)S.

SURADNJA SA NADLEŽNIM TIJELIMA NA LOKALNOJ RAZINI

Kako bi se pojačao odgovor na prirodne nepogoda, a koje su posljedica klimatskih promjena, preporuka je Strategije¹² provesti mjere prilagodbe u djelatnostima koje, u manjoj ili većoj mjeri, imaju dodirnih točaka s aktivnostima prilagodbe klimatskim promjenama: uređenje naselja i stanovanja, komunalno gospodarstvo, prostorno i urbanističko planiranje, zaštita i unaprjeđenje prirodnog okoliša, protupožarna i civilna zaštita. Za što učinkovitije djelovanje JLP(R)S-a prema prilagodbi klimatskim promjenama, potrebno je značajno jačati njihove kompetencije i kapacitete:

- izrada razvojnih i prostornih planova koji će uključivati komponentu prilagodbe klimatskih promjenama.
- na tehničkoj razini obuka službenika i stručnjaka u pojedinim područjima

¹⁰ Prema izvješću Europske agencije za okoliš, Republika Hrvatska spada u skupinu od tri europske zemlje s najvećim kumulativnim udjelom šteta od ekstremnih vremenskih i klimatskih događaja u odnosu na bruto nacionalni proizvod (BNP). Iznos ukupno prijavljenih šteta za razdoblje od 2013 do 2018. godine bili su oko 1.8 milijardi eura.

¹¹ S obzirom na vremensko razdoblje Strategije, prilagodbe će provoditi kroz Akcijske planove za petogodišnje razdoblje.

¹² Sukladno čl.15.Zakona o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja („Narodne novine 127/2019) nacionalni razvojni dokumenti i razvojni dokumenti pojedinih područja i djelatnosti moraju biti usklađeni sa načelima, osnovnim ciljevima, prioritetima i mjerama utvrđenim u Strategiji niskouglijčnog razvoja i Strategiji prilagodbe klimatskim promjenama.

prilagodbe klimatskim promjenama.

UTJECAJ PANEDMIJE COVID-19

Zbog pandemije COVID-19 virusa nije još donesena Nacionalna razvojna strategija kao dugoročni akt strateškog planiranja koji definira nacionalnu politiku regionalnog razvoja.

Kao hijerarhijski najviši akt strateškog planiranja u Republici Hrvatskoj Nacionalna razvojna strategija služi za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske i ostali akti strateškog planiranja (između ostalog razvojni planovi) ne mogu biti u suprotnosti sa Nacionalnom razvojnom strategijom.

SURADNJA SA STRUČNJACIMA ZA PRIRODNE NEPOGODE

PLANSKI DOKUMENTI

Općina Donji Andrijevcu usvojila je više planskih dokumenata koji utječu na odgovor prema prirodnim nepogodama:

- Procjena rizika od velikih nesreća
- Plan djelovanja civilne zaštite
- Plan zaštite od požara
- Procjenu ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija.

U suradnji sa stručnjacima za odgovor na prirodne nepogode, provedena je edukacija:

- postupak izgradnje zečjih nasipa
- pružanje prve pomoći.

RAZVOJ SUSTAVA ODGOVORA NA PRIRODNE NEPOGODE

Odgovor na prirodne nepogode je složen postupak koji uključuje razne profile stručnjaka i raznovrsne aktivnosti. U odgovoru na prirodne nepogode bitno je nastaviti surađivati na svim navedenim platformama. Općina će u skladu sa svojim financijskim mogućnostima razvijati svoj odgovor na više polja:

EDUKACIJA

Prema Procjeni rizika od katastrofa za Republiku Hrvatsku utvrđena je vrlo niska svijest o važnosti smanjenja rizika od katastrofa u Republici Hrvatskoj što predstavlja veliki problem u ostvarivanju održivog razvoja. U području edukacije jako je bitno fokusirati na građane, čiju razinu svijesti o zaštiti okoliša, utjecaju klimatskih promjena i načinima sprečavanja i ublažavanja štete od prirodnih nepogoda treba kontinuirano podizati, što je moguće kroz razne edukacije i projektne aktivnosti.

DIGITALIZACIJA

Pandemija virusom COVID-19 pokazala je izuzetnu važnost digitalizacije. Općina Donji Andrijevci u sklopu Plana djelovanja CZ ima digitalni prikaz cijele općine koji izuzetno pomaže u odgovoru na prirodne nepogode (potres, požari, poplave) jer je omogućen pregled svih bitnih informacija koje su potrebne nadležnim tijelima kako bi odgovor na krizu bio što kvalitetniji i brži. Nastavkom digitalizacije omogućit će se podizanje razine kvalitete odgovora na krizna stanja.

PROJEKTI

U skladu sa politikama Europske unije i Republike Hrvatske, te stručnim predviđanjima o klimatskim promjenama imperativ u odgovoru na prirodne nepogode mora biti razvoj kvalitetnih projekata koji mogu odgovoriti na složene situacije koje donosi porast prirodnih nepogoda.

Općina Slavonski Šamac uz pomoć tehničke pomoći županijske razvojne agencije (CTR - Razvojna agencija Brodsko-posavske županije d.o.o.) bila je sunositelj aktivnosti za projekt Vasta Separatum¹³ čija ukupna vrijednost iznosila je 529.036,72 HRK, što je pokazatelj kako Općina može iznijeti i složenije projekte iz područja upravljanja rizicima od prirodnih nepogoda.

¹³ Projekt Vasta Separatum imao je za cilj educirati stanovnike o važnosti odvajanja otpada i usvajanja zelenih navika.